

De opvallende samenstelling van de Zweedse coalitie, met een sterke ondervertegenwoordiging van de Franstaligen in de federale regering, confronteert ons met de fundamenteën van onze Belgische democratie. Als je het uitzicht en het ontstaan van het zeer specifieke Belgische federalisme bekijkt, kan je niet anders dan concluderen dat er wat wringt aan de Zweedse constructie. Dat geldt zeker voor die partijen die de Belgische eenheid belangrijk vinden.

Gisteren verscheen in de krant een interessante bijdrage over de ‘kamikazeconstructie’ die momenteel federaal in de steigers wordt gezet. De auteurs beweren dat regeren met een serieuze Franstalige minderheid legitiem is en dat dit het einde van België niet dichterbij brengt. In tegendeel zelfs, het is een versterking van het federale België volgens de auteurs. Daar zijn evenwel serieuze kanttekeningen bij te plaatsen.

Ten eerste. Is het legitiem om federaal te besturen op basis van een meerderheid die slechts op de steun van 20 Franstalige kamerleden kan rekenen terwijl je er eigenlijk 32 nodig hebt om een Franstalige meerderheid te hebben? Dat is volgens mij niet onproblematisch, straffer nog, ik denk dat het ook voor het merendeel van de onderhandelaars rond de tafel een probleem is. Wettelijk is het in orde en er is zelfs sprake van een zekere vorm van legitimiteit omdat er sowieso een meerderheid is. Maar het moeilijke aan die ondervertegenwoordiging van de Franstaligen wordt voor een Nederlandstalige goed duidelijk als men naar Brussel kijkt. Brussel is het spiegelbeeld van België: de Nederlandstaligen zijn er in de minderheid en de Franstaligen ruim in de meerderheid. Om de belangen van de Nederlandstaligen te beschermen, heeft men in Brussel een meerderheid nodig aan Nederlandstalige kant om een regering te vormen. Dat maakt van de Nederlandstalige Brusselaars volgens sommigen de best beschermde minderheid van het land want op het federale niveau bestaat deze vereiste niet ten voordele van de Franstaligen. Je zou dan ook de vraag kunnen stellen wat de onderhandelaars van de Zweedse coalitie tegenhoudt om komaf te maken met die Brusselse regeling als het op federaal niveau blijkbaar geen probleem is om met een Franstalige minderheid te regeren? Zijn N-VA en CD&V bereid die discussie te voeren of blijft men in deze legitimiteitsdiscussie liever met twee maten en twee gewichten wegen? Alleen al daarom is het denk ik onjuist om geen graten te zien in de Zweedse coalitie.

Ten tweede. Is de Zweedse constructie problematisch voor de Belgische eenheid? In tegenstelling tot de auteurs van gisteren denk ik van wel. De redenering dat de Zweedse coalitie voor meer België zal zorgen is immers gebaseerd op de veronderstelling dat de oppositie het sociaaleconomisch beleid niet communautair zal kaderen. Laat dat nu net hetgeen is wat aan het gebeuren is. De grondwetspecialisten Francis Delpérée en Marc Uytendaele komen uit de Franstalige oppositiestel en stellen letterlijk dat ‘la Suédoise’ de belangen van de Franstaligen in het gevaar zal brengen. Nochtans is het voor iedereen duidelijk dat de Zweedse coalitie enkel een sociaaleconomisch programma zal hebben en geen communautair. Daarmee is de leuze “L’etat Belgo-Flamand” uit de tijd van de socialistische vakbondsleider André Renard terug van weggeweest. In de nasleep van de Eenheidswet (1961), waarmee de toenmalige regering van christendemocraten en liberalen wilden besparen, werd toen het beeld gecreëerd dat het ‘linkse’ Wallonië bestuurd werd door het ‘rechtse’ Vlaanderen en dat de Walen dus niet het beleid kregen waar ze voor gestemd hadden. Die stelling was dodelijk voor het unitaire België omdat daardoor ook aan Franstalige kant de roep om zelfbestuur luid ging weerklinken. Dat bracht de gewestvorming op gang en versnelde als nooit tevoren het einde van het land.

Dat is wellicht ook waarom N-VA nu, zelfs zonder onmiddellijke staatshervorming, bereid is om federaal mee te regeren. De partij heeft de strategie achter de zogenaamde bocht van Bracke nooit onder stoelen of banken gestoken. De klemtoon zou op het sociaaleconomische verhaal komen te liggen in de hoop dat de PS zou terugplooiën op het Waalse gewest eens die partij geconfronteerd werd met het rechtse 'herstelbeleid'. N-VA wil dan ook niet aantonen dat het Belgische model werkt, maar vooral aangeven dat hun basistelling klopt, nl. dat Vlaanderen en Wallonië twee compleet tegenovergestelde werelden zijn.

Men kan dus hopen de Franstalige oppositie het beleid van de Zweedse coalitie niet communautair zal *framen*, maar zowel het verre als het recente verleden lijken aan te geven dat dit wel het geval zal zijn. Dat de Zweedse coalitie een goede zaak zou zijn voor het Belgische weefsel is dan ook veeleer een naïeve droom dan werkelijkheid. De Belgische fundamenteën worden door deze regeringssamenstelling wellicht een stukje minder stevig. Het brengt N-VA dan ook een stapje dichterbij het fameuze artikel 1 van haar statuten. Maar voor partijen als CD&V, Open VLD en MR die de Belgische eenheid belangrijk vinden, stemt het Zweedse experiment tot nadenken.